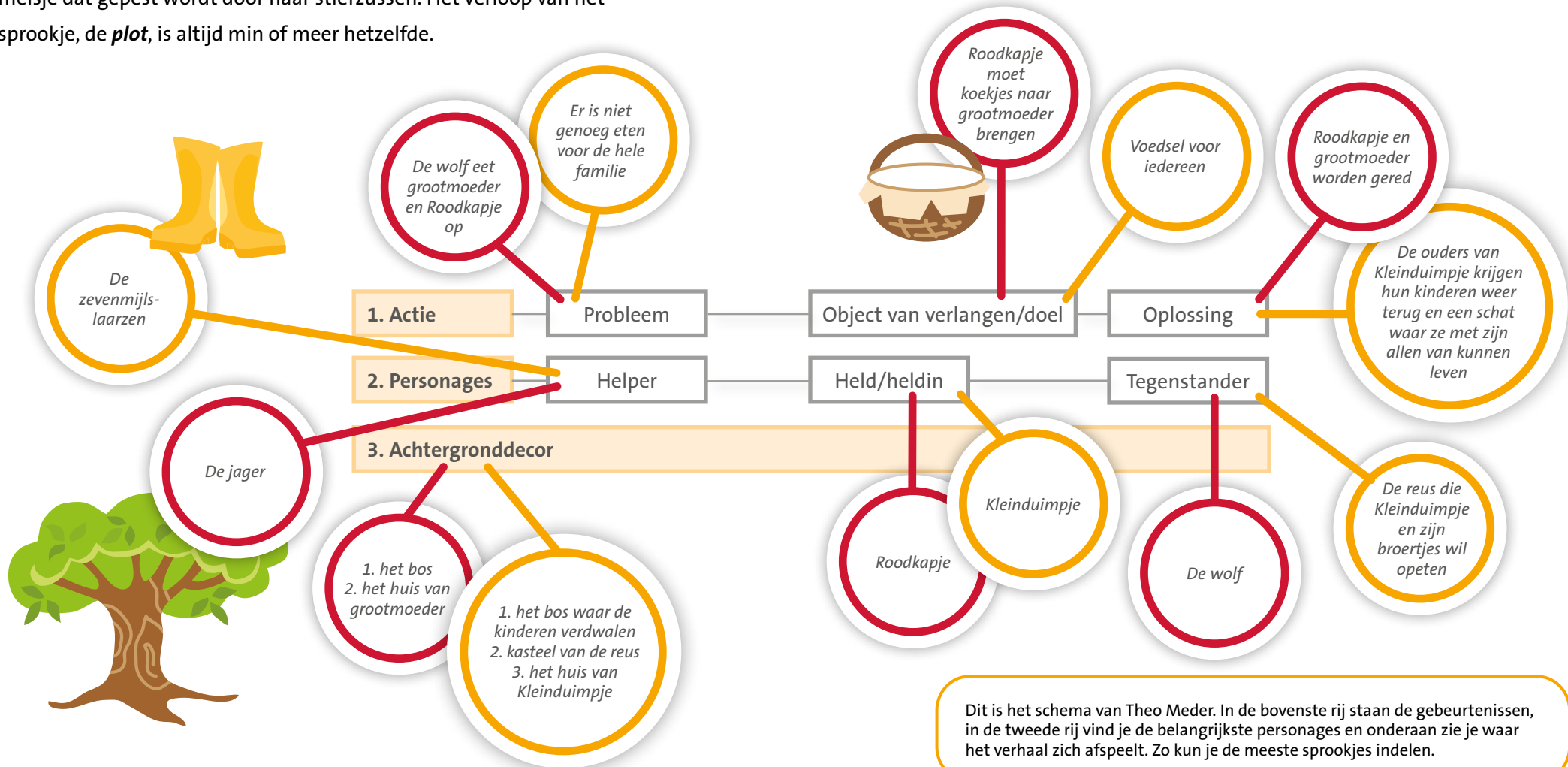

Sprookjes en fantasy

4 De opbouw van een sprookje

Veel sprookjes beginnen met dezelfde drie woorden: 'Er was eens'. We weten niet precies waar of wanneer, maar ergens 'in een land hier ver vandaan'. De held van het verhaal is vaak een jonge man of vrouw, iemand die het leven nog moet ontdekken. Bovendien is de held van het sprookje vaak degene van wie je het 't minst zou verwachten: het jongste geitje, de zoon die een beetje onnozel lijkt, het onschuldige meisje dat gepest wordt door haar stiefzussen. Het verloop van het sprookje, de **plot**, is altijd min of meer hetzelfde.

Verhalenonderzoeker Agirdas Greimas legde deze structuur in 1966 vast in een schema. Zo kon hij laten zien dat in elk sprookje steeds dezelfde onderdelen voorkomen. De Nederlandse wetenschapper Theo Meder paste het schema aan.

Na een kort begin, volgt er een probleem: ouders die hun kinderen geen eten meer kunnen geven, een koning die het eeuwige leven zoekt, een prinses die wil trouwen. Dat probleem zorgt ervoor dat de held van het verhaal een opdracht krijgt, een **queste**.

6 Sprookjes veranderen

Omdat de vertellers van volkssprookjes stukjes konden toevoegen of weglaten, ontstonden er allerlei versies van hetzelfde verhaal. Ze maakten het langer of korter, spannender of vrolijker. In Siberië, in het noorden van Rusland, werden sprookjes bijvoorbeeld verteld door zwervers, in ruil voor een warm bed en een lekkere maaltijd. Zij maakten hun verhalen erg lang met veel details. Dan konden ze langer blijven en was de kans groter dat ze wat extra's kregen. Het maakt natuurlijk ook uit aan wie je het verhaal vertelt. De oudste sprookjes waren niet speciaal voor kinderen. Ze waren vaak somber en gruwelijk, en liepen zeker niet allemaal goed af. In een oude versie van Sneeuwwitje wil haar eigen moeder het meisje vermoorden. Dat veranderden de gebroeders Grimm in een stiefmoeder, want het zou te gruwelijk zijn als de echte moeder zoiets zou doen.

Ieder sprookje zijn eigen nummer

De Finse onderzoeker Antti Aarne maakte een lijst van alle bekende sprookjes en hun varianten; deze lijst werd in de loop der jaren door andere onderzoekers aangevuld. Er staan inmiddels meer dan 2000 verhalen op de lijst. Ieder sprookje heeft een code, Roodkapje is ATU 333 en Kleinduimpje is ATU 327B. ATU staat voor Aarne-Thompson-Uther. Nummer 510 is Cinderella, dat ken je als het verhaal over Assepoester. Er zijn versies van dit verhaal bekend over de hele wereld, uit Noorwegen, Servië, India, China, de Filippijnen. Ze verschillen, maar altijd is er een meisje, een boze stiefmoeder en een prins. Met de ATU-nummers kunnen wetenschappers sprookjes met elkaar vergelijken en bespreken. Op internet kun je de hele lijst vinden.

Het verhaal van Belle en het beest werd in 1740 opgeschreven door Gabrielle-Suzanne Barbot de Villeneuve. Het beest is door de eeuwen heen al vaak getekend.

Eigen schuld

In sommige versies zijn grootmoeder en Roodkapje de wolf te slim af en hebben ze de jager niet nodig. In andere versies voert de wolf bloed en restjes vlees van oma aan Roodkapje. Er zijn zelfs versies waarin de wolf Roodkapje niet wil opeten, maar seks met haar wil. In de oudste

Sprookjes en fantasy

217

Vind jij het fijn om weg te dromen in een magische wereld? Veel sprookjes zijn al honderden jaren oud. Mensen vertelden de verhalen aan elkaar door en pasten ze steeds een beetje aan: in oude versies werd Roodkapje niet gered! Zo zijn er over de hele wereld verschillende versies van hetzelfde verhaal. Later werden sprookjes opgeschreven. Draken, reuzen en prinsessen zijn bekende personages, ook in moderne fantasy-verhalen. En ... waar komt de boze stiefmoeder vandaan?

Dit boek is geschreven door Moniek van Zijl.

Informatie

11+

Documentatiecentrum

imprint van Schoolsupport
documentatiecentrum.nl

9 789464 392357